

6.4.2024

לכבוד

ראש הממשלה, מר בנימין נתניהו, בדוא"ל: pmoh@pmo.gov.il
מזכיר הממשלה, מר יוסי פוקס, בדוא"ל: pmoh@pmo.gov.il
שר הפנים, השר משה ארבל, בדוא"ל: sar@moin.gov.il
שר האוצר, השר בצלאל סמוטריץ, בפקס: 02-5695347

שלום רב,

**הנדון: עמדתנו בעניין הצעה החלטה – העברת סמכויות אכיפה במקרקעין למשרד
לביטחון לאומי ולשר לביטחון לאומי**

פנייתנו זו מוגשת אליכם לקראת הדיון שאמור להיערך בישיבת הממשלה מחר, 7.4.2024, בעניין הצעת החלטה "העברת שטח פעולה וסמכויות למשרד לביטחון לאומי ולשר לביטחון לאומי והגברת האכיפה בתחום עבירות סביבה" ובה אנו דורשים שלא לאשר את הצעת החלטה, וזאת מהנימוקים המפורטים להלן:

1. **המרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי** (להלן: "המרכז הערבי לתכנון") פועל כמלכ"ר מאז שנת 2000 ומטרתו העיקרית היא ייצוג האינטרסים והצרכים של האוכלוסייה הערבית-פלסטינית בישראל בתחומי התכנון, הקרקע, הדיור, הצמיחה והפיתוח. מאז הקמתו ועד היום פועל המרכז, בין היתר, למען שוויון בהקצאת משאבי הקרקע; העצמת החברה הערבית לצורך הגנה על זכויות בסיסיות הקשורות לצדק חלוקתי; שיתוף הציבור הערבי בהליכי תכנון ושיתוף פעולה ערבי-יהודי לפיתוח כלכלי, חברתי ואנושי לכלל אזרחי המדינה. בנוסף, בתחילת שנת 2004 הכיר משרד הפנים במרכז הערבי לתכנון כגוף ציבורי לפי סעיף 100 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה – 1965.

2. המרכז הערבי לתכנון מתנגד לאישור הצעת החלטה שלעיל שהונחה על שולחן הממשלה לדיון ביום ראשון, 7.4.2024.

3. בהתאם להצעת החלטה, יועברו סמכויות הרשות לאכיפה במקרקעין הפועלת מכח חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה – 1965 ממשרד האוצר למשרד לביטחון לאומי ולשר עצמו ביחס לפעולות לפי פרק י' וסעיף 9(2)265 לחוק התכנון והבנייה. פרק י' שכותרתו "פיקוח,

המרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי
ת.ד. 571 עילבון

טלפון: 04-6782394
פקס: 04-6782394
E-mail: ac-ap.org

טלפון: 04-6783636
Website: www.ac-ap.org

אכיפה ועונשין" מסדיר את הוצאת צווי האכיפה והפיקוח וסעיף 265(9) מסדיר את דרכי ביצועם של הצווים הנ"ל. למעשה, מדובר בהעברת הסמכויות שנקבעו במסגרת תיקון מס' 116 לחוק התכנון והבנייה שאושר בשנת 2017 והידוע בכינויו כ"חוק קמיניץ". כידוע "חוק קמיניץ" מאפשר אכיפה מנהלית מוגברת ללא הליך שיפוטי נגד בנייה שבוצעה בניגוד לחוק ואף מחמיר את הענישה בגינה והוא נועד בעיקר לאכיפה ביישובים ערבים.

4. לא בכדי ש"חוק קמיניץ" הוביל לביקורת ציבורית נוקבת ורחבה הן מקרב חברי כנסת וההנהגה הפוליטית של האזרחים הערבים-פלסטינים, הן מקרב ראשי הרשויות המקומיות הערביות בראשן הוועד הארצי לראשי הרשויות הערביות בישראל, והן מקרב החברה האזרחית, לרבות המרכז הערבי לתכנון.

5. כתוצאה מהביקורת הציבורית הרחבה והאינטנסיבית נגד "חוק קמיניץ" הגיעו משרד האוצר ומשרד הפנים להסדר לפיו תינקט מדיניות אכיפה מקלה על ידי הקפאת האכיפה לגבי מבני מגורים קיימים בכפוף לכך שלא מדובר במבנים שהוקמו על קרקע מוגנת (למעט קרקע חקלאית) ולמבנים שלא מתנהלים לגביהם הליכי אכיפה. הסדר זה אומץ גם על ידי משרד היועץ המשפטי לממשלה (מחלקת יעוץ וחקיקה – משפט אזרחי), וכפועל יוצא מכך פורסם עדכון מדיניות ביום 12.11.2020 שכותרתו "חוק התכנון והבניה – תיקון 116, עבירות תכנון ובניה ביישובים הערבים והדרוזים – עדכון מדיניות."

6. בהתאם לעדכון המדיניות הנ"ל צוין כך :

"מול אלה, וכפועל יוצא מכך, רבו הפניות מצד חברי כנסת, נבחרי ציבור, ראשי רשויות וגורמי מקצוע, בנוגע לתיקוני חקיקה וליישום מדיניות האכיפה. ביום 30.12.2019 התקיים דיון בעניין בוועדת הכספים של הכנסת, אשר פנתה אף היא בבקשה לבחון מחדש את הוראות החוק והתקנות או את מדיניות האכיפה. הפניות כולן העלו את הצורך לייצר פתרונות גמישים ויצירתיים במקרים מורכבים, וכן את הצורך להתחשב במצב תכנוני שמשך שנים היה לוקה בחסר, כמו גם במצוקת הדיור הממשית בחברה הערבית והדרוזית."¹

7. הנה כי כן, קיימת הכרה מצד רשויות המדינה על הצורך בהקפאת האכיפה ביישובים הערבים וזאת לנוכח המצב התכנוני הייחודי ביישובים אלו והרקע ההסטורי שהוביל לכך.

8. במקביל, הצעת ההחלטה נשוא פנייתנו זו כורכת בדברי ההסבר שלה בין הצורך באכיפה לבין הצורך במיגור האלימות והפשיעה בחברה הערבית. כך שמהצעת ההחלטה עולה

¹ לעיון בעדכון המדיניות מטעם משרד היועץ המשפטי לממשלה מיום 12.11.2020 ראו: https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/040522/he/media_planning-construction.pdf
המרכז הערבי לתכנון אלטרנטיבי
ת.ד. 571 עילבון

כוונה מפורשת לבטל את ההקפאה שנכללה בעדכון המדיניות לעיל, ואף לפעול לאכיפה מוגברת בטענה כי היא תוביל למיגור האלימות בחברה הערבית. וכך בלשון דברי ההסבר:

”בשנים האחרונות התחדדה ההבנה כי על מנת לפעול למיגור האלימות החמורה בישראל, בדגש על זו הרווחת בחברה הערבית, יש לפעול באופן משולב וממוקד על ידי כל גורמי האכיפה הרלוונטיים כנגד מחוללי הפשיעה העבריינים.”

9. **ראשית**, אישור הצעת ההחלטה יוביל לשינוי דרסטי במדיניות שאושרה על ידי משרד היועץ המשפטי לממשלה, באופן שיבטל כליל את מדיניות האכיפה המקלה בחברה הערבית ואף יוביל לאכיפה מוגברת הכרוכה בהטלת עונשים מחמירים וכבדים. שינוי כזה מנוגד לכל ההסדרים אליהם הגיעו נציגי החברה הערבית עם רשויות המדינה בשנים האחרונות מאז אישור ”חוק קמיניץ“ ועד היום באופן שיפגע בחברה הערבית מקום שמחדלי התכנון מטעם המדינה הם גורם עיקרי שהוביל לסוגיית ”הבניה הבלתי חוקית“ ביישובי הערבים, שתיקון מס’ 116 לכאורה נועד למנוע.

10. **שנית**, כריכת הצעת ההחלטה באלימות ובפשיעה בחברה הערבית היא בלתי נכונה ואינה מבוססת על תשתית מוצקה. היינו, אין כל הוכחה כי קיים קשר סיבתי ומוצק בין סוגיית ”הבנייה הבלתי חוקית“ לבין הפשיעה והאלימות בחברה הערבית.

11. **שלישית**, המרכז הערבי לתכנון מביע חשש כבד כי לאור מדיניותו הגזענית המוצהרת של השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר, כנגד האזרחים הערבים, אזי העברת הסמכויות כמפסורט בהחלטה תוביל לקבלת החלטות מוגברות בענייני אכיפה מוגברת המונעים משיקולים בלתי רלוונטיים, זרים פוליטיים ואף גזעניים. חשש זה מקבל משנה תוקף בשל הצהרותיו הגזעניות והמפלגות של השר, לכל הפחות מאז מינוי כשר לביטחון לאומי ועד היום. במהלך תקופה זו, הוא הפגין יחס מפלה וגזעני כנגד האזרחים הערבים ובאופן ששיקף אותם בתור אויב תוך הסתה מתמדת נגדם רק בשל שייכותם.

12. **רביעית**, מאז מינויו לשר לביטחון לאומי, נקט השר בצעדים בכדי להיות מעורב באופן אישי לא רק בקביעה של מדיניות מפלה וגזענית אלא גם ביישומה בשטח באמצעות התערבות בשיקול דעתם של גורמים מקצועיים. כך למשל על מנת להיות מעורב בקביעת מדיניות המשטרה ויישומה בשטח, הוא הוביל לאישור החוק לתיקון פקודת המשטרה (מס’ 37), התשפ”ג – 2022 אשר כנגד חוקתיותו הוגשו מספר עתירות התלויות ועומדות בפני בג”ץ (בג”ץ 8987/22 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נגד הכנסת**) במסגרתן ניתן צו ביניים ביום 10.1.2024). עתירות אלו נשענות, בין היתר, על הצהרותיו ועמדותיו הגזעניות של השר בן גביר, המעלים חשש כי מעורבתו בקביעת מדיניות המשטרה תוביל לאכיפה גזענית ומפלה כנגד החברה הערבית. דוגמא מובהקת נוספת, היא ניסיון השר בן גביר לערב את השב”כ ולאפשר לו לבצע מעצרים מנהליים, בטענה כי הם יובילו, לכאורה, למיגור הפשיעה והאלימות בחברה הערבית.

13. **חמישית**, לכל אלה יש להוסיף כי התבטאויותיו והצהרותיו הגזעניות של השר בן גביר כנגד החברה הערבית לא רק שהמשיכו אלא התגברו לאחר פרוץ המלחמה ב 7.10.2024. כך שבמידה והצעת ההחלטה תאושר על ידי הממשלה ותובער לאישור הכנסת, קיים חשש כבד כי העברת סמכויות האכיפה למשרד לביטחון לאומי ככלל ולשר באופן פרסונאלי, יהוו ניסיון נוסף שיאפשר לשר בן גביר ולמשרדו לפעול באופן גזעני, פוגעני ומפלה כנגד החברה הערבית, הפעם בתחום האכיפה במקרקעין.
14. מכל הסיבות לעיל מבוקש שלא לאשר את הצעת ההחלטה שבנדון.

בכבוד רב,
ד"ר סאמר סוויד, מנכ"ל